

Obsah

ÚVODEM K DĚJINÁM	1	VZESTUP STARÉHO ŘÍMA	34
		Doba králů • Počátky republiky • Zrod Římské říše • Důsledky velmocenského postavení • Občanské války • Zánik republiky	
ÚVODEM K DĚJINÁM	2	CISARSKÝ ŘÍM	44
STUDIUM DÉJIN	2	Cisář Augustus • Otázka nástupnictví • Státní zřízení a správa • Rozmach a úpadek • Pozdní císařství – oživení a reformy • Armáda a vojenská organizace • Pax Romana • Kultura a náboženství • Architektura • Dějepisectví • Literatura	
Zaznamenávání historie • Moderní historické metody • Nástroje historiků • Archeologie • Historické školy			
<i>Archeologie v praxi</i>	10		
POČÁTKY CIVILIZACE	12	EVROPA NA POČÁTKU DĚJIN A VE STŘEDOVĚKU	50
Klima a vývoj hominidů • Kultura, kamenné nástroje a potrava • Osídlování světa • Pechod k zemědělství v holocénu (době meziledové) • Usedlý způsob života		SEVERNÍ, ZÁPADNÍ A STŘEDNÍ EVROPA	50
		Šíření zemědělství • Kulovní střediska • Obchod a rozvoj měst • Územní rozmach Římské říše	
EVROPA A PŘEDNÍ VÝCHOD	19	KATOLICKÁ CÍRKEV	52
		Misie a misionáři • Reforma papežství a soubor s císařem • Pozdní středověk (1300–1520) • Noví kacíři	
ZROD ZÁPADNÍ CIVILIZACE	20	VPÁDY GERMÁNŮ A ŘÍŠE KARLOVCŮ	55
PŘEDNÍ VÝCHOD VE STAROVĚKU	20	VPády Germánů • Říše Karlovců (751–888)	
Městské státy Mezopotámie • Panství Akkadu a Urů • Vzestup Asýrie a Babylonu • Období chaosu • Novoašyrská říše • Sjednocení Egypta – Stará říše • Znovusjednocení Egypta – Střední říše • Nová říše • Babylonie, Persie a Egypt		ČAS NÁJEZDŮ A ZMATKŮ	58
		Nájezdy mořeplavců a kočovníků • Francie v letech 888–1100 • Německo • Anglie • Skandinávie • Evropa kolem roku 1100	
ŘECKO A HELENISTICKÝ SVĚT	28	<i>Středověké válečnictví</i>	62
Minojská Kréta • Mykénské Recko • Doba úpadku • Perská hrozba • Athénská námořní říše • Peloponéská válka • Rozbroje ve 4. století př. n. l. • Filip Makedonský • Alexandr Veliký • Helénistické státy		BYZANTSKÁ ŘÍŠE	63
		Správa říše • Justinianus Veliký • Ústup ze slávy a obrazoborecké hnutí • Zlatý věk Byzance • Křesťanská kultura • Úpadek • Nikajské císařství • Palaiologovská renesance • Od Konstantinopole k Istanbulu	
<i>Periklova doba</i>	32	VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK	67
PERSIE	34	Vzestup Francie • Anglie • Německo • Itálie • Spor císařů s papeži • Španělská reconquista • Skandinávie	
Médové a Peršané • Achaimenovská říše • Recko a úpadek Achaimenovců • Parthové • Arméni • Sasánovská Persie		KŘÍŽOVÉ VÝPRAVY	73
		Křížové výpravy do Svaté země • Ostatní křížová tažení	
		KYJEVSKÁ RUS A STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPA	76
		Příchod Slovanů • Počátky křesťanství • Střední a východní Evropa a Balkán • Kyjevská Rus	
		POZDNÍ STŘEDOVĚK	78
		Anglie a Francie • Úbytek obyvatelstva • Sociální bouře • Italské městské státy • Německo a Říše • Střední Evropa • Pyrenejský poloostrov • Vzkříšení královské moci	
		<i>Cesty a objevy</i>	84
		<i>Cesty Kryštofa Kolumba</i>	86

EVROPA V PRVNÍCH STALETÍCH NOVOVĚKU 87

REFORMACE A MOCENSKÁ PŘEVAHA HABSBUKŮ 87

Reformace • Změny v monarchiích • Mír mezi Francií a Habsburky • Zrod kalvinismu • Francouzské náboženské války • Nizozemská revoluce • Filip II. Španělský

ABSOLUTISMUS – BOURBONI NA VRCHOLU MOCI 93

Roschádská krize, války a nepokoje • Úpadek Španělska • Richelieu pánem Francie • Anglická občanská válka a revoluce • Francouzské výboje za Ludvíka XIV. • Nová velmoc na severu • Habsburská říše za Leopolda I.

VZESTUP RUSKÉ ŘÍŠE 98

Sjednocení Ruska • Rusko se otevírá na východ • Období zmatků (1598–1613) • Výboje za Romanovců • Stát a společnost

OSVÍCENSKÝ ABSOLUTISMUS 101

„Ancien régime“ • Reformy • Prusko • Rakousko • Rusko • Konec osvícenského absolutismu

FRANCOUZSKÁ REVOLUCE A EVROPA ZA NAPOLEONA 105

„Velký strach“ a hospodářská nejistota • Zánik monarchie • Kontrarevoluce a teror • Direktorium • Napoleonův vzestup • Napoleonův triumf a pád

EVROPA V 19. A 20. STOLETÍ 110

PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE 110

Industrializace • Počátky průmyslové revoluce • Důsledky industrializace • Využití páry • Rozvoj průmyslové společnosti

LIBERALISMUS A REAKCE 114

Vídeňský kongres • Liberální a nacionalistická hnutí • Červencová monarchie • Belgie a Řecko – dva nové státy • Německý spolek • Vzestup britské demokracie • Revoluční rok 1848

NACIONALISMUS A IMPERIALISMUS 118

Francie za druhého císařství • Rusko, Turecko a krymská válka • Prusko a sjednocení Německa • Prusko-francouzská válka • Soupeření velmocí a závody ve zbrojení • Balkán

PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA 122

Počátek války • Patová situace a „opotrebovávací válka“ • Boje na ostatních frontách • Vítězství Dohody

PŘÍČINY A PRŮBĚH DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY 127

Dozvuky první světové války • Hospodářská krize • Nástup fašismu • Cesta k nové válce • Západní fronta a Středomoří 1939–44 • Východní fronta 1941–44 • Válka na Dálném východě 1941–44 • Vítězství Spojenců 1944–45

POVÁLEČNÁ EVROPA 136

První poválečná léta • „Železná opona“ • Studená válka • Střední a východní Evropa v období 1968–89 • Západní Evropa • Evropská integrace

PÁD KOMUNISMU 139

Sovětský svaz • Střední a východní Evropa

SVĚT ISLÁMU 143

ZROD NOVÉ VELMOCI 143

Chalífát a jeho upevnění • Další výboje • Správa říše • Vzestup Umajjovců • Umajjovský chalífát • Zánik dynastie • Cesta k nové kultuře

ABBÁSOVSKÝ CHALÍFÁT 146

Nová říše • Vzestup mamlúků • Rozpad chalífátu • Seldžukové • Muslimská Sicílie • Oživení • Úpadek a zánik

MUSLIMSKÉ ŠPANĚLSKO 150

Dobytí Pyrenejského poloostrova • Vznik emirátu • Lesk i neklid • Rozvrat a úpadek • Granada • Hospodářství a kultura

VZESTUP OSMANSKÉ ŘÍŠE 153

Co předcházelo výbojům • Dynastie Osmanů • Od Konstantinopole k Istanbulu • Státní zřízení • Sultán Süleyman I. • První kroky sestupu • Změny a obnova

Sinan – král stavitelů 156

ÚPADEK OSMANSKÉ ŘÍŠE 157

Územní ztráty • Nový nástup Arabů • Reformy v Istanbulu • Reformy v Káhiře • Války s Ruskem • „Tanzimát“ • Demokracie i tyranie • Zhroucení říše

PERSIE A STŘEDNÍ ASIE 160

Safijovci • Rozmach a zkáza • Kádžárovské období • Střední Asie

MANDÁTNÍ ÚZEMÍ 162

Poválečné uspořádání • Reformátoři u moci • Mandátý Společnosti národů

ARABSKO-IZRAELSKÁ OTÁZKA 164

Vznik Izraele • Suezská krize • Šestidenní válka • Jomkipurská (říjnová) válka • Cesta k míru

PŘEDNÍ VÝCHOD A ROPA 166

Boj o ropu • Írán • Irák • Saúdská Arábie • Libye • Alžírsko

Objev ropy 168

AMERIKA 169

SEVERNÍ AMERIKA 170

RANÁ SEVERNÍ AMERIKA 170

První obyvatelé severní Ameriky • Doba objevů

KOLONIÁLNÍ SEVERNÍ AMERIKA 171

Počátky kolonizace • První anglické kolonie • Dokončení anglického osídlení • Obyvatelstvo, přistěhovanci a otroctví • Merkantilismus a koloniální ekonomika • Indiánské války a mezinárodní soupeření

SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ 174

Imperiální omezení • Nezávislost a revoluce • Regionální rozpory a otroctví • Cesta k rozdělení • Občanská válka • Poválečná obnova • Dobývání Západu • Průmyslový růst • Populismus, imperialismus a progresivismus • První světová válka • Reakce a prosperita • Roosevelt, Nový úděl a druhá světová válka • Studená válka • Nová hranice a boj proti chudobě • Od Vietnamu k Watergate • Reaganomika • Konec studené války

KANADA 184

Kanada po britském záboru • Od Durhamovy zprávy ke konfederaci • Rozšiřování území v letech 1867 až 1914 • Kanadský nacionalismus, 1914–1950 • Problémy kanadské identity

LATINSKÁ AMERIKA 187

RANÁ LATINSKÁ AMERIKA 187

První obyvatelé • Rané osídlení

STŘEDOAMERICKÉ CIVILIZACE 188

Olmékové • Toltékové • Mayové • Aztékové

ANDSKÉ CIVILIZACE 192

Chimú (Cimú) • Říše Inků

ŠPANĚLSKÁ A PORTUGALSKÁ NADVLÁDA 194

Španělské dobývání (conquista) • Portugalsko a Brazílie • Upevnění říše • Sítířbo • Cukr a otroci • Koloniální vláda a imperiální reforma • Úpadek

NEZÁVISLÁ LATINSKÁ AMERIKA 199

Hnutí za nezávislost • Nové národní státy • Caudillové • Liberální diktatury • Hospodářský růst

MODERNÍ LATINSKÁ AMERIKA 205

Od stoletého výročí k hospodářské krizi • Krize, obnova a revoluce • Současná Latinská Amerika

ASIE A OCEÁNIE 217

ČÍNA A KOREA 218

POČÁTKY ČÍNSKÝCH DĚJIN 218

Legendární období • Růst centrální moci • Věk filozofů • Počátky korejských dějin

KLASICKÁ ČÍNA 220

Vláda dynastie Qin (Čchin) • Dynastie Han (Chan) • Pád Hanů (Chanů)

Čínské dynastie 222

OBDOBÍ PO ROZPADU SJEDNOCENÉ ŘÍŠE 223

Severní a Jižní dynastie • Příchod buddhismu • Korejská království

SJEDNOCENÍ DYNASTIÍ SUI A TANG 224

Vláda dynastie Sui (Suej) • Dynastie Tang (Tchang) • Pád dynastie Tang (Tchang)

STŘEDOVEKÁ ČÍNA 227

Dynastie Song (Sung) • Čína pod nadvládou Mongolů • Korea: království Koryo (Korjio)

DYNASTIE MING 229

Znovuobnovení čínské vlády • Čína se uzavírá do sebe • Konec vlády Mingů • Rané kontakty se Západem • Korejská dynastie Yi (Ri, I)

DYNASTIE QING 231

Mandžouové dobývají Čínu • Vrchol moci Qingů (Čchingů) • Pád dynastie Qing (Čching) a cizí agrese • Čínská republikánská revoluce

ČÍNSKÁ REPUBLIKA 234

Vojevní diktátory a republika • Vzestup nových sil • Protijaponská válka (1937–45) • Občanská válka (1946–49) • Koloniální Korea

KOMUNISTICKÁ ČÍNA 236

Vytvoření nového státu • Velký skok • Kulturní revoluce • Deng Xiaopingovy (Teng Siao-pchingovy) reformy • Tchaj-wan • Korea po druhé světové válce

JAPONSKO 238

POČÁTKY JAPONSKÉHO CÍSAŘSTVÍ 238

Prehistorické Japonsko • Vliv čínské kultury • Kjóto a dvorská kultura • Růst moci samurajů

RANÉ ŠÓGUNÁTŮ 241

Posilování šógunátu • Šógunát Ašikagů • Japonská renesance

DAIMJÓOVÉ 243

Občanská válka • Pád Ašikagů • Jižní barbari

TOKUGAWSKÝ ŠÓGUNÁT 245

Zajištění dědičnosti • Uzavření země • Města a kultura • Nevyhnutelný úpadek • Občanská válka

RESTAURACE MEIDŽI	248	EVROPSKÁ DOBYTÁ ÚZEMÍ	282
Modernizace v období Meidži • „Civilizace a osvěcení“ • Reakce • Cesta k císařství • Demokracie období Taišō • Cesta k válce • Industrializace • Od triumfu ke katastrofě		Nový koloniální řád • Ekonomická a sociální změna • Šíření nacionalismu	
POVÁLEČNÉ JAPONSKO	252	DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA A NEZÁVISLOST	284
Proces demokratizace • Cesta k obnově • Poválečná politika • Noví Japonci • Mezinárodní vztahy		Důsledky války • Boj za nezávislost • Období po získání nezávislosti • Jihovýchodní Asie v devadesátých letech 20. století	
MONGOLSKÉ ŘÍŠE	254	AUSTRÁLIE A OCEÁNIE	288
DYNASTIE ČINGŠICHÁNA	254	AUSTRÁLIE A OCEÁNIE PŘED PŘÍCHODEM EVROPANŮ.....	288
Čingšichánova říše • Následníci Čingšichána • Mongolské chanáty		Ostrovní svět • První objevy • Ostrovní společnosti	
NÁSLEDNICKÉ STÁTY	256	AUSTRÁLIE, NOVÝ ZÉLAND A TICHOMORÍ	290
Úpadek mongolských chanátů • Vláda Mongolské říše • Tamerlánova (Timúrova) říše		Evropské výzkumy • Austrálie • Nový Zéland • Oceánie • Tichomořský způsob	
INDICKÝ SUBKONTINENT	258	SUBSAHARSKÁ AFRIKA	293
POČÁTKY INDIE	258	RANÁ AFRIKA.....	294
Civilizace v údolí Indu a Ářjové • Náboženské revoluce • Magadha • Alexandr Veliký		Mladší doba kamenná • Starší doba železná	
INDICKÉ ŘÍŠE A MOCENSKÉ ZÁPASY	260	AFRICKÉ STÁTY	296
První indická říše (Maurjů) • Ašóková říše • Po Ašókově • Druhá říše		Nejstarší státní útvary v západní Africe • Etiopie, Africký roh a pobřeží východní Afriky • Mladší doba železná ve východní, střední a jižní Africe	
BOJ O NADVLÁDU	262	AFRIKA NA CESTĚ K MODERNIZACI	299
Harša • Období válečických států • Od nájezdů k dobývání • Dilliský sultanát		Státy západní Afriky • Státy střední Afriky • Lidé a státy východní Afriky • Jižní Afrika • 19. století (1800–80)	
VELCI MUGHALOVÉ	265	KOLONIÁLNÍ AFRIKA	302
Dobyty říše • Expanze říše • Politika smířlivosti a tolerance • Po Akbarovi • Poroba a stagnace • Islámská reakce		Dobyty a odpor • Raná koloniální vláda • Meziválečná konsolidace • Druhá světová válka • Cesta k nezávislosti	
OBDOBÍ BRITSKÉHO „RÁDŽE“	269	POSTKOLONIÁLNÍ AFRIKA	305
Úpadek Mughalů • Anglo-francouzské soupeření • Dobyty Indie • Reformy a vzpoura • Britský „Rádž“ na vrcholu své moci • Produktivita a chudoba • Nacionalistické hnutí • Vliv války		Hospodářské zázemí • Politický odkaz • Změna politických systémů • Odštěpení, občanská válka a konflikt • Osvobození jižní Afriky • Cesta k demokracii	
NEPOKOJE, ROZDĚLENÍ ZEMĚ A NEZÁVISLOST	273		
Dvojvládní a občanská neposlušnost • Druhá světová válka • Předání moci • Nehrúova Indie • Indira Gándhiová • Hledání stability • Západní a Východní Pákistán			
JIHOVÝCHODNÍ ASIE	277		
RANÁ JIHOVÝCHODNÍ ASIE	277		
Šíření zemědělství • Čínské vlivy • Indické vlivy			
CHRÁMOVÉ STÁTY A JEJICH POKRACOVATELÉ	278		
Vietnam • Kambodža: vzestup Angkoru • Thajsko: Monové, Kmerové a Thajci • Barma a Pagan • Srívidžaja • Jáva: od dynastie Sailendra po Madžapahit			
DYNASTIE A OBCHODNÍCI	280		
Ostrovní svět • Pevninská jihovýchodní Asie • Nové státy v 18. století • Evropské obchodní velmoci			

SVĚT VE DRUHÉ POLOVINĚ 20. STOLETÍ	311
GLOBALNÍ STUDENÁ VÁLKA	312
Cesta ke studené válce • Vznik bloků • Chruščovova éra • Uvolňování napětí • Nové kolo zbrojení • Konec studené války	
NOVÉ EKONOMICKÉ VELMOCI	317
Japonsko – vzor pro východní Asii • Asijská „tygři“ • Brazílie a Mexiko • Globální ekonomika na prahu 21. století	
NOVÉ USPOŘÁDÁNÍ SVĚTA	321
Devadesátá léta • Problémy dnešního světa • Globalizace	
ČESKÉ DĚJINY	323
OD POČÁTKŮ PO JAGELLONCE	324
SÁMOVA ŘÍŠE A VELKÁ MORAVA	324
Sáмова říše • Velká Morava • Konstantin a Metoděj	
PRVNÍ PŘEMYSLOVCI	326
Kníže Václav • Boleslav I. a Boleslav II. • Čechy, Morava a Rímská říše • Královský titul • Zásahy Fridricha Barbarosy • Umění a vzdělanost: Románský sloh	
ROZMACH PŘEMYSLOVCŮ	329
Český stát dědičným královstvím • Konflikt církve a státu • Proměna středověké krajiny • Zakládání měst • Přemysl Otakar II. • Václav II. • Václav III. • Gotika	
LUCEMBURKOVÉ	333
Jan Lucemburský • Karel IV. • Václav IV. • Zikmund Lucemburský • Vrcholná gotika a rozvoj vzdělanosti	
HUSITSKÁ DOBA	336
Opravné hnutí • Mistr Jan Hus • Husitská revoluce • Založení Táboru • Jan Žižka • Vrchol a pád polních vojsk • Politická správa v Čechách	
KRÁLOVSTVÍ DVOJIHO LIDU A VLÁDA JAGELLONCŮ	339
Bezvládí v Čechách • Jiří z Poděbrad českým králem • Vladislav Jagellonský • Stavovský systém v Čechách • Ludvík Jagellonský • Kultura v jagellonské době	
OD NÁSTUPU HABSBUKŮ DO ROKU 1847	343
NÁSTUP HABSBUKŮ	343
Ferdinand I. Habsburský českým králem • Nové pojetí panovnické moci • Stavovský odboj	
HABSBUKOVÉ A STAVOVSKÉ OBCE	346
Renesanční kultura a společnost • Habsburskové mezi protireformací a náboženskou tolerancí • Rudolf II. a jeho doba • Na cestě ke stavovskému povstání	
TRICETILETÁ VÁLKA	349
Druhá pražská defenestrace a bitva na Bílé hoře • Válečná léta a Albrecht z Valdštejna • Následky třicetileté války	

PO TRICETILETÉ VÁLCE	352
Vláda pobělohorských panovníků • Překonávání hospodářského úpadku • Pobělohorská společnost • Barokní kultura	
VLÁDA OSVICENSKÉHO ABSLUTISMU	355
Boj Marie Terezie o udržení habsburské monarchie • První teraziánské reformy • Společnost, osvícenství a reformní absolutismus • Reformy Josefa II. • Věda a kultura	
DOBA FRANCOUZSKÝCH REVOLUČNÍCH VÁLEK	359
Revoluce ve Francii, Napoleon a české země • Od počátků národního obrození k Josefu Jungmannovi • Vídeňský kongres a nástup politické reakce	
POČÁTKY MODERNÍHO NACIONALISMU	362
Metternichovský absolutismus • Úspěchy českého národního obrození a František Palacký • Průmyslová revoluce • Nástup moderního nacionalismu	
DOBA NOVÁ A NEJNOVĚJŠÍ	366
DEMOKRATICKÁ REVOLUCE 1848–49	366
Pražské svatodušní bouře • Český státoprávní program	
REFORMY A MODERNIZACE	368
Cisárský neoabsolutismus • Únorová ústava (1861) • Rakousko-uherské vyrovnání • Prosinová ústava (1867) a odmítnutí fundamentálních článků • Hospodářský vzestup českých zemí – Češi moderním národem • Demokratizace Předlitavska • Česko-německý problém	
ČEŠI A SLOVÁCI ZA PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY	374
Protičeský útlak • Bouřlivý rok 1917 • Ustavení československého státu	
PRVNÍ REPUBLIKA	376
Budování parlamentní demokracie • Dvacátá léta: doba rozkvětu • Krize třicátých let • Nástup páté kolony • Mnichov	
DRUHÁ REPUBLIKA A PROTEKTORÁT	382
Druhá republika • Protektorát Čechy a Morava • Heydrichiáda • Zahraněční odboj • Obnovení Československa	
„LIDOVÁ DEMOKRACIE“	385
Budování lidové demokratického řádu • Převzetí moci komunisty	
VLÁDA KOMUNISTICKÉ STRANY	387
Budování a fungování totalitní diktatury • Krize totalitního systému a pokusy o opravu • Pražské jaro a jeho konce • Režim tzv. normalizace • Opozice a rozklad režimu	
PÁD KOMUNISMU A KONEC ČESKOSLOVENSKA	393
„Sametová revoluce“ • Budování demokratické federace a její rozpad	
DĚJINY LIDSTVA V DATECH	395
REJSTŘÍK	407
SEZNAM ILUSTRACÍ	422
PŮVODNÍ TEXT: SPOLUPRACOVNÍCI	422